

I. Шкільне життя

ХТО ВИГАДАВ... ШКОЛУ?

Частенько від нестаранних дітей можна почути: «І хто вигадав школу?» Якби знав хто, то пішов би і сказав йому все, що про нього думають школярі, котрим ліньки вчитися. Але не пішов би і не сказав, бо сталося це кілька тисячоліть тому.

Із давніх-давен старші люди передавали дітям набуті знання. Адже тільки так можна було вижити. Діти не знали, якої тварини треба боятися, яку рослину не можна їсти, як підтримувати вогонь. Минуло багато років, поки люди навчилися писати. Записані знання зберігалися й передавалися дітям та онукам. Перші школи виникли після винайдення писемності. Відкрито їх було в Месопотамії та Єгипті три-чотири тисячі років тому. Але в ті давні часи до школи ходили не всі діти. У Єгипті, наприклад, вчилися тільки ті, хто хотів стати священиком, лікарем або урядовим чиновником.

У Київській Русі справами освіти займалися князі Володимир Великий, Ярослав Мудрий. Для навчання грамоти вони відбирали дітей старшин. Містилися школи при монастирях і церквах, а першими вчителями були священики й ченці. Вищу освіту тоді здобували тільки багаті й талановиті. У школах вчили не лише читати й писати старослов'янською мовою, а ще й основ математики, іноземних мов.

Ірина Пархоменко

ДО ШКОЛИ

Ну, прокидайтеся, діти:
ранок — до книжки пора!
Сонечко всіло залити
все посереду двора!
Швидше вдягайтесь до школи!
Кращі прогаєте дні, —
пізно вертати, — ніколи
їх не завернете, ні!
Змалку кохайтесь в освіті,
змалку розширюйте ум,
бо доведеться у світі
всяких назнатися дум.
Треба самим розвертати:
як і до чого все йде,
шлях безпомилково¹ взяти —
той, що до правди веде.
Щоб не зросли ви на сором
(бійтесь найпаче² того)
та не зробились позором³
рідного краю свого!

Павло Грабовський

ВСІМ ПО СІМ

Сім хлоп'ят і сім дівчаток —
років їм усім по сім —

¹ Безпомилково — безпомилково, непомилково.

² Найпаче — найбільше.

³ Позор — читай: сором.

ранком вийшли на Хрещатик,
бо у школу треба всім.
Цілу ніч усім не спалось
і не снідалось усім.
Одягались, роздягались
раз по п'ять або по сім.
І дівчаткам, і хлоп'яткам
не сиділось дома всім.
Треба в школу на дев'яту,
а злетілися у сім.
Біля школи стріли Гриця,
він скривився, мов кислиця.
«На цукерку».
Гриць не їсть.
«Що з тобою, любий Грицю?»
«Хочу в школу,
хочу вчиться,
а мені ще тільки шість».

Платон Воронько

ДО ШКОЛИ

Останній день канікул,
мов свічка, догорів.
Готуйтеся до праці,
маленькі школярі.
Ідіть завжди до школи
веселі, не сумні,
шукайте щастя, долі
в науці, у знанні.
Наука дасть вам силу

дістатись до мети,
а Україні милій
в потребі допомогти.

Роман Роляник

МИКОЛА-ПЕРШОКЛАСНИК

Перший раз малий Микола
став збиратися до школи.
Олівця поклав у сумку,
книги, ручку, зошит, гумку,
м'яч, перо, граблі, подушку,
на обід м'яку пампушку,
два ведмедики, лопату,
білочку руду, хвостату,
лук, і стріли, і рушницю,
ще й пухкеньку паляницю,
ще стільця, стола і парту,
ще й географічну карту,
трактора, машинку, мило...
Вже й надворі звечоріло,
сів Микола, дума думку:
чи усе поклав у сумку?

Надія Кир'ян

ПРО ЩОДЕННИК

Вова в класі, коло дошки,
завдання не знав нітрошки.
Невеселий, як ніколи,
повертався він із школи.

«Треба двійку приховати,
щоб не знали мама й тато.
А як виправлю на п'ять —
можна буде й показати».
У сараї, там, де дрова,
заховав щоденник Вова.
Заховав і в двір побіг
до однолітків своїх...
А назавтра вчитель знову
викликав до дошки Вову.
Ну, а Вова коло дошки
завдання не зна нітрошки!..
І вчорашнього не знає,
ще й щоденника не має...
Ще й до школи мама Вови
розхвильована прийшла,
бо в сараї, там, де дрова,
двійку Вовину знайшла!

Грицько Бойко

ШПАРГАЛКА-ВИРУЧАЛКА

В класі в нас
є Панас, —
маєм з ним мороку:
без шпаргалки-виручалки
він не ступить кроку.
Він без «Не»
не дихне,
тільки й чуть від нього:
— Я НЕ знаю, я НЕ вмю,

я НЕ чув такого...
От якраз
наш Панас
знову біля дошки, —
та домашнього завдання
він НЕ зна нітрошки.
Він стоїть
і мовчить, —
сум в очах у нього...
Та шпаргалка-виручалка
вже летить під ноги.
Озирнувся
і нагнувся, —
вчитель не побачив...
Та, шпаргалку прочитавши,
він ледь-ледь не плаче.
Бо написано
в ній
так було Панасу:
«Не надійся на шпаргалку!» —
це від всього класу.

Грицько Бойко

КРУТЬКО

Толі в класі не сидиться,
непосиді все б крутиться.
То щипа свого сусіда,
то поглядує навкруг,
то під партою обіда,
то на парті ловить мух...

Хтось запитує у Толі:
— Ти завжди крутько такий?
— Ні, не кожен день я в школі,
у неділю ж — вихідний!

Грицько Бойко

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

— І чого ти, Гуцаленко,
відстаєш?
Чом контрольну своєчасно
не здаєш?
Хлопець крутить самописку
у руці:
— Я ще крапку не поставив
у кінці!..
Грицько Бойко
Підтягнувся
— Знов одержав трійку?
Підтягнись, Андрійку!
— Підтягнуся! — він гука
і... подався до турніка.

Грицько Бойко

ПРО СЕРГІЙКА

Коли до школи йшов Сергійко,
сказала мати в вічі:
— Як принесеш додому трійку,
то будеш битий тричі.
Син відповів як і годиться:

— Не буде так ніколи,
сьогодні краще одиницю
я принесу зі школи.

Микола Сингаївський

ДО ШКОЛИ

Оце тобі й маєш!! Першого вересня Петрусєвого братика Санька тато й мама виряджали до школи, а Петруся — ні. Малий ще, кажуть. Підрости треба. Наче це легко так — взяв і підріс. То тільки гриби швидко ростуть.

А Санько раденький, сяє як нова копійка. Усе на ньому крамницею пахне. Один портфель чого вартий! Замок так виблискує — можна сонячні зайчики пускати. Воно й не дивно, що Санько на Петруся уже звисока дивиться, як півень на курча. Ще б пак — школяр уже!

Вийшов Санько з татом і мамою на вулицю, і Петрусь за ними. Он іще діти до школи поспішають. Та чепурні такі, вирядилися, що й не впізнати, чиї вони. Усі з букетами — айстри, жоржини, настурції аж горять у руках.

Заздрісно стало Петрусєві. Закортіло і йому до школи. Забіг у хату, швиденько відшукав татів портфель, напхав туди книжечок, які під руку потрапили: «Червона Шапочка», «Золотий ключик», «Лікар Ойболить», «Солом'яний бичок»... Причепурився, вихрика на голові примочив водою та й, не гаючи часу, подався до школи.

Коли це на вулиці стрічає свого товариша Мишка. Мишко теж іще малий до школи. Страх, як любить у пісочку гратися. От і зараз заспівав своєї:

— Іди, — просить Петруся, — допоможеш мені печеру збудувати. Бо в мене валиться.

Петрусь хотів було відмовитись, але хай, думає. Скільки там того діла. За п'ять хвилин впораюся.

І справді, сіли вони в пісочку, раз-два — і печера готова.

— Ну, я пішов, — підвівся Петрусь. — Мені до школи треба.

Задер носа і рушив вулицею далі.

А тут назустріч їде підводою дядько Микола. Та добрий такий.

— Сідай прокатаю! — каже.

Ну хто б це відмовився на конях покататися?

Сідає Петрусь. Трішки-трішки проїду, та й побіжу до школи, міркує. Далєбі, дядько Микола так роздобрився, що навіть за віжки дав потриматися. То Петрусь виїхав аж за село. А тоді таки скочив із воза й подався назад.

— Мені до школи треба! — похвалився дядькові.

Біжить Петрусь, коли це дивиться — біля чийогось двору песик маленький куняє на сонечку. Та кумедний такий, вушка на очі звисив, хвостиком ворушить.

— Ня! Ня! — покликав його Петрусь.

Песик розплющив очка і так радісно задзявкотів, наче те й робив, що оце Петруся дожидав. То вони давай гасати по вигону. Побрикалися до сьомого поту, а тоді вже Петрусь і каже серйозно:

— Хороший ти собачка, але йди додому. Твоє собаче діло маленьке — гуляти, а мені до школи треба, ясно?

Песик ще трохи потрюхикав за Петрусем, а потім образився й, метляючи хвостиком, помчав до свого двору.

А Петрусь уже стояв біля ставка і дивився, як дід Семенець карасів вудить. Оце так рибалка! Поплавець аж вистрибує, а дід і вусом не веде. Закуняв, видно.

— Тягніть, діду! — гукнув Петрусь.

— Що? Де? — дід Семенець кинувся зі сну і шарпнув вудлице. — З'їла, холера. Ну й хитрюща.

— Раніше треба було тягти.

— Якби ж знаття. Сідай, удвох ловитимемо.

Петрусь сів біля діда, допоміг йому висмикнути жовтенького карасика, а тоді спохватився:

— Пішов я, діду. Мені до школи треба.

— Ну, раз таке діло, то йди, — сказав дід Семенець і знов задрімав.

А Петрусь побіг далі. Ще, правда, зупинився на хвильку біля старої кузні і задивився на лелече гніздо.

І більше Петрусь ніде й не простоявав — так поспішав. Хіба що на громадському дворіщі коло машин покрутився трохи, а потім у крамницю забіг подивитися, що нового з цяцьок привезли. І зовсім трішечки біля клубу позаглядав, щоб дізнатися, коли дитяче кіно пускатимуть. Ну, і в клуб зайшов. А так більше ніде й не був.

Врешті Петрусь подумав, що, мабуть, уже забарився, то щодуху помчав до школи. Там же й бігти було недалеко, он вона, школа, біліє за високими тополями.

Але що це? Петрусь уже й до воріт добіг, а тут зі школи висипала дівтора: хлопці, дівчата у білих фартушках. Лементують, як горобці. По домівках розходяться. Петрусь і Санька в гурті побачив.

— Куди це ти? — здивувався Санько.

— Я... я... до школи хотів, — ледь не схлипнув Петрусь.

— Малий ти ще, — усміхнувся Санько. — Малий! Бо якби ти був старший, то, мабуть, не запізнився б.

І хлопці всі засміялися, а Петрусь опустил очі і раптом побачив, що в руках уже й портфеля татового немає. Видно, забув чи на возі, чи коло ставка, чи в клубі, чи ще десь, то це треба бігти шукати. Бо ще й прочуханки дістане.

Отаке з тією школою вийшло.

Василь Шкляр

ІГОР ДЗЬОБИК

Товаришів у мене багато — у школу, в нашому й сусідніх дворах. Але найбільше я дружу з Ігорем. Ми живемо в одному будинку, в одному під'їзді, на одному поверсі, навчаємось в одному класі й сидимо за однією партою. Всі кажуть, ніби ми й схожі між собою — як брати. І правді: обидва біляві, кирпаті, сіроокі, в обох веснянки.

Та в чомусь і не схожі. Ігор, наприклад, носить черевики тридцять шостого розміру, я — тридцять четвертого, він має зріст метр і тридцять дев'ять сантиметрів, я — на три сантиметри нижчий. Зате я вмю, як захочу, ворухити вухами, а в нього ніяк не виходить.

Яка в нас дружба — судить з такої пригоди.

Коли похолодало і випав сніг, Ігореві купили зелені вовняні рукавички. М'якенькі і теплі-теплі! Я теж захотів такі самі. Мама купила й мені.

Одного разу на великій перерві ми кидалися сніжками. Як подзвонили на урок, припинили гру, вбігли в клас, глянули: у мене немає лівої рукавички, в нього — правої.

Наступної перерви майже всім класом їх шукали. Увесь сніг перерили в шкільному дворі і не знайшли.

— Ну, де вона пропала? — сумував Ігор. — Тепер мама буде лаяти...

— І мене... — журився я.

Після того ми неухважно слухали на уроках учителів, все думали про загублені рукавички і про те, як пояснити вдома, де вони поділися.

Мені ще нічого. Мама, звісно, спочатку погнівається, обізває гавою-роззявою, потім пересердиться і знову купить інші рукавички. Ще й тато, може, заступиться. «З ким, — скаже, — такого не буває?..» Бо минулої зими він також загубив десь, і навіть не одну, а обидві свої шкіряні рукавиці.

А ось Ігореві більше перепаде. В нього мати суворіша і заступитися, мабуть, не буде кому — його ж батько, певно, ніколи не губив рукавиць.

«А що, як віддати йому свою рукавичку? — раптом подумав я. — В нього — права, в мене — ліва. Якраз і буде пара!..»

Авжеж, так і зроблю — віддам. Тоді мати нічого не визнає і не лаятиме його. Але ж Ігор може й не взяти. Звісно, не візьме. Скаже: «Чого це ти мені свою віддаєш? Бери краще мою».

І, звичайно, він трохи матиме рацію. Я виручу Ігоря, і йому буде зовсім добре. А мені? Мені — гірше. То хоч одну рукавичку принесу додому, і мама менше гніватиметься. А як жодної не буде, тоді сердитиметься дужче, це ж ясно.

Ні, віддам Ігореві свою рукавичку так, щоб він і не знав про це!

На останньому уроці я непомітно засунув рукавичку поглибше в Ігорів портфель і тішився собі. Ото здивується він, як знайде! Прийде зі школи, повітягає з

портфеля книжки і зошити, тоді — зирк! — аж у нього й друга рукавичка спокійненько лежить...

«Як вона тут опинилася? Мабуть, хтось із хлопців навмисне сховав, щоб покепкувати з мене», — подумав і радий-радий буде, що так щасливо все закінчиться. Однак вийшло зовсім непередбачене, дивуватися довелося мені.

Коли я викладав удома на стіл із свого портфеля книжки та зошити, то разом з ними витяг і зелену вовняну рукавичку. Спершу я подумав, що ми з Ігорем переплутали портфелі. Таке вже не раз було, бо вони однакові. Подивився на зошити — мої. Значить, не переплутали.

А як же тоді в мій портфель попала оця рукавичка? Адже я добре пам'ятаю, що засунув її в Ігорів портфель.

Стривай, стривай, рукавичка ж із правої руки. Тепер все ясно!.. Виявляється, Ігор теж хотів мене виручити і поклав свою рукавичку в мій портфель. От сміхота, от комедія!..

Хапаю рукавичку і мерщій до Ігоря. Тільки відчинив свої двері, як відчиняються двері квартири навпроти. Я тримаю в руці зелену вовняну рукавичку, і мій друг тримає таку ж...

Борис Комар

СПИСАВ ЗАДАЧУ

Павлик прийшов до школи дуже стурбований. Вдома він довго сидів над задачею й не міг її розв'язати. Тепер він прийшов до школи, щоб у когось списати. Бо працювати сам Павлик не любив.

Зміст

I. Шкільне життя.....	3
Хто вигадав... школу? <i>Ірина Пархоменко</i>	3
До школи. <i>Павло Грабовський</i>	4
Всім по сім. <i>Платон Воронько</i>	4
До школи. <i>Роман Роляник</i>	5
Микола-першокласник. <i>Надія Кир'ян</i>	6
Про щоденник. <i>Грицько Бойко</i>	6
Шпаргалка-виручалка. <i>Грицько Бойко</i>	7
Крутько. <i>Грицько Бойко</i>	8
Контрольна робота. <i>Грицько Бойко</i>	9
<i>Про Сергійка</i> . Микола Сингаївський.....	9
До школи. <i>Василь Шкляр</i>	10
Ігор Дзьобик. <i>Борис Комар</i>	13
Списав задачу. <i>Василь Сухомлинський</i>	15
Сороки. <i>Оксана Іваненко</i>	16
II. «Мова рідна, слово рідне...».....	21
Наша мова. <i>Алла Коваль</i>	21
Слово про рідну мову. <i>Олесь Гончар</i>	24
Рідна мова. <i>Віктор Терен</i>	25
Найдзвінкіше слово. <i>Микола Сингаївський</i>	26
І якби моя бабуся встали. <i>Дмитро Білоус</i>	26
Як ростуть слова. <i>Леся Мовчун</i>	28
І кожна мова неповторна. <i>Дмитро Білоус</i>	30
Напучування сільського вчителя. <i>Іван Малкович</i>	30
III. Подорож у сучасну казку.....	32
Велике місто, маленький зайчик, або Мед для мами. <i>Іван Малкович, Софія Ус</i>	32
Сміятися заборонено! <i>Галина Малик</i>	38
Перша оповідка. Про кльубика	38
Друга оповідка. Про Бібла-Бабла	40
Третя оповідка. Про несподіваного гостя	40
Володар МакУци, або пригоди вужа Ониська. Розділ I, <i>Олександр Дерманський</i>	42
Що приснилося Катрусі. <i>Іван Сенченко</i>	45

В палаці чарівних казок. <i>Всеволод Нестайко</i>	49
Як вітер сонечко малював. <i>Марія Пономаренко</i>	53
IV. Казки українського народу	57
Дві ворони	57
Корова, кінь і пес	57
Зимівля звірів	58
Як курочка півника врятувала	61
Лев та заєць.....	63
Лев і комарі	64
Лисиця та їжак	65
Іван-Побиван	73
V. «О краю мій, найкращий між краями!..»	77
Волошкове поле. <i>Микола Сингаївський</i>	77
Вся моя родина. <i>Микола Сингаївський</i>	77
Найрідніша. <i>Микола Сингаївський</i>	78
Журавлики-журавлі. <i>Платон Воронько</i>	78
Так любимо Україну. <i>Віктор Терен</i>	80
Деркач і Кріт. <i>Василь Сухомлинський</i>	80
Калина. (<i>Народна легенда</i>)	81
Кобза. (<i>Народна легенда</i>).....	84
З Україною в душі. <i>Антоніна Мовчун</i>	83
VI. «Родина, родина — від батька до сина, від матері доні добро передам ...»	89
Наша мати. <i>Марійка Підгірянка</i>	89
Гарне слово. <i>Катерина Перелісна</i>	89
Дуже люблю. <i>Катерина Перелісна</i>	90
Найбільше я хочу... <i>Микола Сингаївський</i>	90
Вісім синів ненька згодувала. <i>Народна пісня</i>	91
Не забудь!. <i>Віктор Терен</i>	91
Оленка маленька. <i>Платон Воронько</i>	92
Братик і сестричка. <i>Тамара Коломієць</i>	92
Яблуко в осінньому саду. <i>Василь Сухомлинський</i>	93
Три брати. <i>Брати Грїмм</i>	94
Батьківські поради. (<i>Народна казка</i>)	96
Розмова, про яку я мовчатиму. <i>Лариса Письменна</i>	97
Сирітське сонце. <i>Степан Васильченко</i>	99

Ластівка з перебитим крилом. <i>Василь Сухомлинський</i>	100
VII. «Ми з вами в цьому світі не самі...»	102
Я ходив сьогодні в ліс. <i>Тамара Коломієць</i>	102
Капуста. <i>Тамара Коломієць</i>	102
Ми в цьому світі не самі. <i>Надія Кир'ян</i>	103
«Ой зацвіла рожа край вікна...» <i>Алла Коваль</i>	103
Пантулько. <i>Світлана Прудник</i>	105
Вуйко Йой збирає трави. <i>Галина Малик</i>	107
Де дуби, там і гриби. <i>Анатолій Григорук</i>	110
Як павуки подорожують? <i>Катря Гриневичева</i>	111
Як мураші наїлися цукру. <i>Майк Йогансен</i>	113
Як у верблюда виріс горб. <i>Редьярд Кіплінг</i>	115
VIII. Пізнаємо світ з Паолою Утевською	120
Усе почалося з глиняного горщика	120
Кам'яне дерево	122
Син рослинного світу	122
Будьмо знайомі	124
IX. Шевченкове слово живе	126
Маленьким про великого Тараса. <i>Оксана Іваненко</i>	126
Малий Тарас Чумакує. <i>Антін Лотоцький</i>	127
Ішов Кобзар до Києва... <i>Тарас Шевченко</i>	132
Сон. <i>Тарас Шевченко</i>	132
Сестрі. <i>Тарас Шевченко</i>	133
Ой три шляхи широкії... <i>Тарас Шевченко</i>	134
Н. Маркевичу. <i>Тарас Шевченко</i>	135
X. Природа очима українських письменників	137
Віє вітер з-під воріт... <i>Максим Рильський</i>	137
Берізка. <i>Платон Воронько</i>	137
Як весну я пам'ятаю. <i>Андрій М'ястківський</i>	138
Вечір дихає весною. <i>Андрій М'ястківський</i>	138
Кришталева зимонька. <i>Грицько Бойко</i>	138
Осінні клени. <i>Грицько Бойко</i>	139
Білочка восени. <i>Ліна Костенко</i>	139
Мурашки думають про зиму. <i>Ліна Костенко</i>	140
Рання бджілка. <i>Степан Жупанин</i>	141

Крикун. <i>Юрій Старостенко</i>	142
Де ночує водяна лілея. <i>Василь Сухомлинський</i>	144
Як метелик плавав у ставку. <i>Василь Сухомлинський</i>	145
XI. Веселкові вірші. Поетична розмова	146
Осіннє намисто. <i>Тамара Коломієць</i>	146
Нагідка. <i>Тамара Коломієць</i>	146
Ліс восени. <i>Марійка Підгірянка</i>	147
Базіка. <i>Платон Воронько</i>	147
Спитай у пташки. <i>Віктор Терен</i>	148
Як доїхать до Полтави. <i>Віктор Терен</i>	148
Дбайкова загадка. <i>Тамара Коломієць</i>	149
XII. Віршовані небилиці, безконечники, загадки	150
Небилиця. <i>Тамара Коломієць</i>	150
Диваки. <i>Тамара Коломієць</i>	150
От так птиця! <i>Тамара Коломієць</i>	151
Чудернацький кіт. <i>Віктор Терен</i>	152
Мешканці Барабана. <i>Віктор Терен</i>	152
Сорока. <i>Іван Світличний</i>	153
Змій-грамотій. <i>Іван Світличний</i>	153
Безкінечник. <i>Іван Світличний</i>	154
Пісенька про Гнома. <i>Тамара Коломієць</i>	155
Дідів обід. <i>Тамара Коломієць</i>	156
Загадки	157
«Кольорові загадки». <i>Ігор Калинець</i>	161
Білі слони. <i>Віктор Терен</i>	161
Залежно від наголосу. <i>Дмитро Білоус</i>	167
Календарне слово. <i>Дмитро Білоус</i>	167
Відгадай обов'язково, як літера міняє слово. <i>Дмитро Білоус</i>	168
XIII. Дітям про дітей	169
Життя моє без вітру — не життя... <i>Микола Сингаївський</i>	169
Які вони бідні. <i>Микола Сингаївський</i>	169
Лялька під дощем. <i>Микола Сингаївський</i>	170
Про що думала Марійка. <i>Микола Сингаївський</i>	171
Чарлі і шоколадна фабрика. <i>Роальд Дал</i>	172

Собака в кишені. <i>Хельо Мянд</i>	176
Хто такий Тааві?	176
Що Тааві не подобається?	176
Як стати великим	177
Марійка та Чирлик. <i>Алла Потапова</i>	180
XIV. Казки українських письменників.....	187
Осел і лев. <i>Іван Франко</i>	187
П'ять казочок. <i>Михайло Коцюбинський</i>	191
Про двох цапків	191
Дві кізочки	192
Десять робітників	192
Івасик та Тарасик	192
Чого ж вони зраділи?	193
Курочка ряба і лисиця. <i>Юрій Ярмаш</i>	194
Заець і рак. <i>Михайло Стельмах</i>	196
Про мандрівку Жабунця-хвастунця. <i>Тамара Коломієць</i>	197
Гавеня і Соловей. <i>Василь Сухомлинський</i>	200
Буряк і соняшник. <i>Іван Крип'якевич</i>	201
Ведмідь. <i>Іван Крип'якевич</i>	203
XV. Казки народів Європи	205
Як Джек ходив щастя шукати. <i>Переклав з англійської Олександр Терех</i>	205
Риба й перстень. <i>Переклав з англійської Олександр Терех</i>	207
Бідар і водяник. <i>З болгарської переклав Юрій Чикирисов</i>	211
Царівна йде на війну. <i>З новогрецької переказав Василь Степаненко</i>	215
Лисиця, півень і одуд. <i>З македонської переклав Іван Ющук</i>	219
Покарана хитрість. <i>З польської переклала Марія Пригара</i>	223
Про селянина та його пана. <i>З французької переклав Віктор Омельченко</i>	228

XVI. Я маю що сказати.....	231
І з посміху люди бувають. <i>Анатолій Григорук</i>	231
Олеся. <i>Борис Грінченко</i>	233
Мишко. <i>Микола Петренко</i>	241
XVII. В дитячому крузі.....	243
Лічилки.....	243
Лічилка-небувалиця. <i>Тамара Коломієць</i>	245
Біжить півень. <i>Тамара Коломієць</i>	245
Жартівливі пісні, небилиці	246
Був собі журавель.....	246
Кум-кума	247
Скажу вам байку	247
Два півники	248
Бом-бім.....	249
Пішла киця по водицю	249
Прозивалки	250
Грицько-Трицько	250
Катерина і Андрій	250
Гриць миші злякався	250
Юрко-бурко.....	250
Назарко-Назар.....	251
Микола робив кола.....	251
Пісні-ігри	251
Подоляночка	251
Плетений шум	252
Мак.....	253
А ми просо сіяли	255
Перепілка	256
Пень	257
Мишка	258
Чаклун	259
Була в лісі.....	260
Блоха.....	261